

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ*

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΕΡΑΠΟΛΕΩΣ

Πάσαν δὲ τὴν μεγάλην ταύτην διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περιουσίαν του διέθεσεν ὁ σεπτὸς ἱεράρχης; διὰ τῆς ἀπὸ τῆς 4 Μαΐου 1847 διαθήκης του ὑπὲρ ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, λεπτομερῶς καθοριζομένων ἐν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ, ἣς ἔχει ὧδε :

Νεόφυτος Μητροπολίτης Ὁύγγροβλαχίας ἐπιβεβαίωθ
1847, Μαΐου 8.

Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδάσκοντος καὶ κηδομένου ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ὥστε καὶ ἑαυτὸν εἰς θυσίαν προσαγαγεῖν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διαλεγόμενου ἔλεγε : «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἔτοιμοι γενόμενοι, οὐ γὰρ οἴδατε ὅρα ὥρα ἄξει Κύριος». Αὐτοῦ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου ἀκολουθῶν καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος δούλος τοῦ Θεοῦ Νεόφυτος ὁ Ἱεραπόλεως, τῷ γένει Καμπάνης, ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου ὀρμώμενος, καὶ μὴ γινώσκων τὸ μέλλον μου, ἀδελφον γὰρ ὄν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγγέλοις ἄγνωστον, καὶ μόνῳ τῷ ὑψίστῳ καὶ παντοκράτορι Θεῷ δῆλον, καιροῦς γὰρ καὶ χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἔθετο ἐξουσία, μὴ εἰδώς τε τὰ μέλλοντά μοι συμβαίνειν, προτοῦ με τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς καταλαβεῖν, ἐγνων σώας ἔχων τὰς φρένας καὶ υἰγαίνων διατεθεῖναι καὶ διατάξαι ἅπαντα τὰ ἐμὰ καὶ τὴν ἐσχάτην μου βούλησιν δῆλην ποιῆσαι. Ἐφ' ᾧ, ὡς καὶ κατὰ τὸ 1846 ἔτος ἄλλην τινὰ ἔκαμον διαθήκην, ἀλλ' ὁμως διὰ ταύτης μου τῆς ἐσχάτης Διαθήκης ἀποφαίνομαι ὀρθοτικῶς καὶ διατάττω θετικῶς αὐτὴν μόνην ἔχειν τὸ κύριον καὶ τὴν ἰσχύν, ὡς ταύτης οὐσης τῆς ἐσχάτης μου βουλῆσεως. Καὶ δὴ πρῶτον ἐξαιτοῦμαι τὸ θεῖον ἰλεῶν μοι γενέσθαι καὶ ἰλαρὸν, καὶ συγχωρῆσαι πάντα τὰ ἐμὰ ἐκούσιά τε καὶ ἀκούσια πλημμελήματα, ὅσα ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ βιών καὶ σάρκα φορῶν ἐξέτέλεσα (ὅτι οὐκ ἐστί, φησίν, ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ ἐλθῶν, κὰν μᾶ στιγμαῖ ἔν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ Β' Τόμου σελ. 369.

τῆ ζωῆ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀμαρτῆσαι), οὐδεὶς γὰρ ἐκτὸς ἀμαρτίας εἰμὴ εἰς καὶ μόνος ὁ πακάγαθλος καὶ οὐκίρμων Θεός. Μετὰ τοῦτο δέομαι πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ ἀπέναντων ἀνθρώπων, ὧς τινεσ ἐκουσῖως ἢ ἀκουσίως ἔσφαλόν τι νὰ μοι συγχωρήσωσιν ἐκ καρδίας, καὶ γὰρ τε συγχωρῶ καὶ εὐλογῶ αὐτοὺς ἅπαντας ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας δι' ὅσα εἶτε μοι ἔσφαλον, εἴτ' ὅποιονδῆποτε κακὸν ἐποίησάν μοι, ὅπως, τυχὼν τῆς κοινῆς συγχωρήσεως, καθαρὰν ἔχω τὴν συνείδησιν.

Μεθ' ὃ δὴλον ποιῶ, ὅτι ἐξ ἰδρώτων καὶ ἰδίους κόποις ἀποκτήσας τὴν περιουσίαν μου εἰς μετρητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματα, τὰ ὁποῖα γνωστὰ ποιῶν παρακατιόντως ἀποφασίζω καὶ πῶς νὰ διατεθῶσιν, ἐπὶ τῆ ἐκτελέσει τῶν ὁποίων γνωρίζων ἀνδρας ἀγαθοὺς καὶ ἀξίους, ἄλλως τε φιλοκάλους καὶ εὐεργέτας τοῦ κοινου ὄντας, τοὺς εὐγενεστέρους ἄρχοντας λογοθέτας κύριον Ἀλέξανδρον Βηλαρᾶν καὶ κύριον Κωνσταντῖνον Γρηγορίου Σούτσον, καὶ τὸν ἐξοχώτατον κύριον Ιατροφιλόσοφον Ἀπόστολον Ἀρσάκην, παρεκάλεσα τὴν εὐγενίαν των νὰ ἀναδεχθῶσι τὴν ἐπιτροπέϊαν τῆς διαθήκης μου ταύτης, οὗς καὶ διορίζω ἐπιτρόπους μου, ἵνα φέρωσιν εἰς πέρας τὰς διαταγὰς καὶ βουλήσεις μου.

Ἡ ὅλη μου περιουσία σύγκειται ἀπὸ δώδεκα χιλιάδας φλωρία βασιλικὰ, Νο 12,000, ἐξ ὧν αἱ μὲν ὀκτὼ εὔρισκονται τοκισμέναι εἰς τὸν ἀρχοντα λογοθέτην Βηλαρᾶν, αἱ δὲ τέσσαρες εἰς τὸν ἀρχοντα λογοθέτην Κωνσταντῖνον Γρηγορίου Σούτσον. Εἰς μίαν οἰκίαν, ἐν ἣ κατοικῶ, οἰκοδομημένην ἐπὶ μοναστηριακοῦ τόπου τῆς Σκῆτης Εἰκόνης καλουμένης, ἰδίους μου ὄμως ἀναλώμασι καὶ δαπάναις τῆς οἰκίας γενομένης καὶ ἥτις μοι ἐκόστισε μαζῇ μὲ τὰ ἐπιπλα γρ. τριάκοντα χιλιάδας. Καὶ εἰς τὰ ἀρχιερατικά μου ἄμφια καὶ τὰ ὀλίγα ἐνδύματά μου. Αὕτη ἐστὶν ὅλη μου ἡ περιουσία, ἐξ αὐτῆς δ' ἀποφασίζω νὰ γίνωσι τὰ ἑξῆς :

“Ὅλαι αἱ δώδεκα χιλιάδες φλωρία νὰ δια-εθῶσιν εἰς ἀγορὰν ἐνὸς καλοῦ κτήματος, τὸ ὁποῖον νὰ ἀγορασθῆ συγκαταθέσει καὶ φροντίδι καὶ τῶν τριῶν εὐγενεστάτων ἐπιτρόπων μου, ὥστε νὰ ἔχη μίαν καλὴν πρόδον καὶ ἀνάλογον τῆς ἀγορᾶς, ἐξ ἧς προσόδου νὰ γίνωσι τὰ ὅσα διατάττω νὰ δοθῶσιν εἰς διάφορα πρόσωπά τε καὶ ἀγαθοεργίας· τὴν διαχειρίσιν δὲ τούτου τοῦ κτήματος μετὰ τὴν ἀγορὰν, καθὼς καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διαθήκης μου καὶ τὴν ἐς αἰεὶ συντήρησιν τῶν ἀγαθοεργικῶν διαταγῶν μου ἀφήμι εἰδικῶς εἰς τὸν εὐγενεστάτον ἀρχοντα λογοθέτην κύριον Κωνσταντῖνον Γρηγορίου Σούτσον καὶ τοὺς ἄρρενας

αὐτοῦ ἀπογόνους, ἐξειδικιασμένην ἔχων ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν εἰς τὸν υἱὸν τούτου Γρηγόριον, γνωρίζων τὰ πλεονεκτήματά του καὶ τὴν ἀρετὴν του.

Μετὰ τὴν ἀγορὰν δὲ τοῦ κτήματος τούτου, ἥτις θέλει γείνει ἅμα ἐγκρίνωσιν οἱ κύριοι ἐπίτροποι μου, θέλει δίδεται ἡ πρόσδοδος αὐτοῦ διὰ δημοπρασίας εἰς τὸν τὰ πλείω δίδοντα, καὶ ἐξ αὐτῆς θέλουσι φερθεῖ εἰς πέρας, ἀναλόγως διδόμεναι, ὅλαι αἱ δόσεις ὅσαι διατάττω νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκείους μου, καί, συμπληρωθέντων τούτων, τότε ὅλον τὸ εἰσοδήμα τοῦ κτήματος θέλει μερίζεται ἀναλόγως καὶ δίδεται εἰς τὰ ἀγαθουργὰ καταστήματα, ὡς ἀποφαίνομαι παρακατιόντως, πρὸς αἰώνιον μου μνημόσυνον μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἵωνος.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ μακαρίτισσα ἀδελφὴ μου Ἐσημίνα ἀπεβίωσε, καὶ οἱ δύο ἄρρενες ἀδελφοί μου Ἀλέξανδρος καὶ Λεονάρδος ἀπῆλθον εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, διατάττω ἐκ τῶν προσόδων τοῦ κτήματος νὰ δοθῶσιν ἀναλόγως μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς διαταττομένης πισότητος τοῖς ἀπογόνους αὐτῶν, ἥτοι τοῖς τέκνοις των, ἐὰν ζῶσι δηλαδὴ, εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἐσημίνας δύο ἡμῶν χιλιάδες δραχμ., εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁμοίως δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσαι Ν^ο 2,500 καὶ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Λεονάρδου ἐπίσης δύο χιλιάδες πεντακόσαι δραχμ. Ν^ο 2,500, τὰ ὅποια χρήματα θέλουσι μοιράσει οἱ ἀπόγονοι τῆς κάθε φάμηλιας ἀναλόγως κατὰ τὸν ἀριθμὸν των.

Ἐὰν δὲ ὁ κύριος Πέτρος Κατρῆς ἤθελε κατόπιν συναεισέσεως τῶν συγγενῶν λάβει ὡς σύζυγον τὴν ἐγγονὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου Λεονάρδου, τότε, πρὸς τῇ προίκα ὅπου τῷ δώσωσιν οἱ γονεῖς τῆς νέας, νὰ δοθῶσι καὶ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων μου εἰς αὐτὴν λόγῳ προικὸς πέντε χιλιάδες δραχμαί, Ν^ο 5,000.

Ὅμοίως διατάττω νὰ δοθῶσι τῷ διακόνῳ μου Ἀποστόλῳ ἐκ τῆς προσόδου τοῦ κτήματος, ὀλίγον κατ' ὀλίγον μέχρι τῆς συμπληρώσεως, δέκα χιλιάδες γρῶσια Ν^ο 10,000 καὶ ὅλα μου τὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια.

Ὅμοίως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ καλογραίᾳ Μάρθᾳ, ἥτις καὶ με ἐννοιάσθη εἰς τὸ γηράς μου ὅλον, ἐκ τῆς προσόδου τοῦ κτήματος δέκα χιλιάδες γρῶσια Ν^ο 10,000, τὰ δὲ ἱμάτιά μου νὰ μοιράσῃ ὁ διάκονος Ἀπόστολος μετὰ τῆς Μάρθας ἐξ ἡμισείας, δίδοντες καὶ εἰς τὰ δύο παιδιά Νικόλασον καὶ Εὐστάθιον ἐξ αὐτῶν μερικὰ ἐνδύματα· οἱ δὲ κύριοι ἐπίτροποι μου νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο παῖδας ἀνὰ διακόσια γρῶσια ἐκάστῳ.

Ἀπὸ τὴν βωβὴν Θεοδώραν νὰ διορίσωσιν οἱ ἐπίτροποι μου νὰ κτισθῇ.

εις τὸ Μοναστήριον τῆς Εὐκόνος ἔν κελλίον, τὸ ὅποιον νὰ μὴ κοστίξῃ πλεόν τῶν δύο χιλιάδων γροσίων, εἰς ὃ νὰ κατοικήσῃ αὐτὴ, ὅσον ξησῇ, καὶ ἔπειτα νὰ μεινῇ τῆς Μονῆς. Δύο χιλιάδες γροσία Ν^ο 2,000 νὰ δοθῶσι τῇ Ἐλένῃ, ἥτις, ἐὰν θελήσῃ, δύναται νὰ γενῇ καλογραία.

Διακοσία γροσία νὰ δίδωνται κατ' ἔτος εἰς τὴν σκήτην ταύτην ἐκ τῆς ἐτησίου προσόδου τοῦ κτήματος, ἥτοι εἰς τὰς εὑρισκομένας καλογραίας, μεριζόμεναι ἐξ ἴσου εἰς ὄλας.

Νὰ πληρῶνωνται ὡσαύτως ἐτησίως ἐκ τῆς προσόδου τούτου τοῦ κτήματος οἱ δύο ψάλται τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς, ὅ,τε δεξιὸς καὶ ἀριστεροί, ὡς καὶ τετρακόσια γροσία ἐτησίως νὰ μερίζωνται εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ τον διάκονον τῆς ἐκκλησίας, ἴσα εἰς ὄλους.

Να μερισθῶσι 40, ἥτοι σαράντα τεσσαρακονταλείτουργα εἰς τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἀποβιώσεώς μου, καὶ νὰ γείνωσι τὰ ἔξοδα τῆς θανῆς μου, ἐνταφιάζοντάς με εἰς τὴν Σκήτην ταύτην, εἰς τὸ Κοιμητήριον, κάμνοντές μου ἓνα ἀνάλογον τάφον.

Νὰ δοθῶσιν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας μου, τὸ καλούμενον τῆς Παναχράντου, κείμενον εἰς τὴν πατρίδα μου νῆσον Ἄνδρον, ἅπαξ χίλια πεντακόσια δραχμαὶ διὰ νὰ μνημονεῦται τὸ ὄνομά μου ἐν ταῖς θείαις ἱεουργίαις.

Ὡσαύτως νὰ γείνωσι τόσον τὰ ἐτήσια μνημόσυνά μου με λειτουργίαν πάντοτε ἀρχιερέως, καθὼς καὶ μέχρι τῆς ἐπταετίας, μετὰ δὲ τὴν ἐπταετῆ συμπλήρωσιν ὁ ἐπιτηρητὴς μου θέλει φροντίσαι νὰ γίνεται κατ' ἔτος εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν ἀποδημίας μου, ἐν μνημόσυνον εἰς τὴν Σκήτην ταύτην, ὄχι πολυεξοδον ἀλλ' ἀνάλογον, ἐκ τῆς προσόδου τοῦ κτήματος.

Τὸ ὀσπήτιόν μου με ὄλα τὰ ἔπιπλα ἀφιερωῶ εἰς τὴν Σκήτην, εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἀποφασίζω πάντοτε νὰ κατοικῇ ἢ κατὰ καιρὸν Ἰαρετζα τῆς Μονῆς, διὰ νὰ εἶνε ἀνάλογος ἡ κατοικία τῆς με τὸν βαθμὸν τῆς.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν δὲ ὄλων τῶν διαταγῶν μου καὶ δόσεων, τὸ πρῶτον ἔτος μόνον ἢ ὅλη πρόσοδος τοῦ κτήματος τούτου νὰ μερισθῇ ἀπὸ τοὺς κυρίους εὐγενεστατοὺς ἐπιτρόπους μου οὕτω: Τριακόσια φλωρία νὰ δοθῶσιν εἰς δύο νέους, ἐὰ πατριώτην μου ἐκ τῆς Ἄνδρου καὶ ἓνα Βλάχον, ὃν ἂν ἐγκοίνωσιν οἱ κύριοι ἐπίτροποί μου, διὰ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μόνον διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνι πρὸς μάθησιν τελειοποιητικὴν. Τὰ δὲ λοιπὰ χρήματα τῆς ἐτησίου ἐκείνης προσόδου νὰ μερισθῶσιν εἰς ὑπανδρείας κορασιῶν τιμίων ἀπορων φαμηλιῶν, χρῆζόν-

των τοιαύτης βοήθειας. Συμπληρουμένης καὶ ταύτης μου τῆς διαταγῆς, τότε ὁ ἐπιτηρητὴς τῆς διαθήκης μου ταύτης, καὶ οἰωνίως ἐκτελεστής, ἀφοῦ ἐκ τῆς προσόδου χωρίση ὅσα ἐτησίως διατάττω νὰ δίδονται καὶ γίνωνται, δηλαδὴ τὰ κατ' ἔτος διακόσια γρόσια διὰ τὰς καλογραίας, ἢ πληρωμὴ τῶν δύο ψαλτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς σκῆτης αὐτῆς καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ἐτήσια μνημόσυνά μου, τὸ λοιπὸν ὅλον εἰσόδημα θέλει μερίσει εἰς πέντε μερίδια ἴσα, ἐξ ὧν τὸ ἐν πέμπτον θέλει δίδει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, τῶν Ἀθηνῶν καλούμενον, ἐν ὁμοίον πέμπτον μερίδιον νὰ δίδηται εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πατρίδος μου Ἀνδρου, καλούμενον Ἄνω Κάστρου, ἄλλο ἐν πέμπτον μερίδιον εἰς Ἀνδρον, καθὼς καὶ εἰς τὸ νεότεστον σχολεῖον τῆς Μεσαριάς ἐκεῖ εἰς Ἀνδρον ἐν πέμπτον μερίδιον, τὸ δὲ ἔσχατον πέμπτον μερίδιον νὰ δίδηται εἰς τὸ τῆς φιλανθρωπίας ὀσπητάλιον τῆς ἐπαρχίας Βλαχίας, εἰς ἣν ἐπαρχίαν ἔζησα ἤδη χρόνους τριάκοντα πέντε τῆς ζωῆς μου, ἵνα οἱ ἐν αὐτῷ ἀσθενοῦντες, ἰώμενοι, εὐλογῶσι καὶ τὸ εὐαγγελικὸν πληρωθῇ ρητόν, τὸ κήδεσθαι τῶν ἀσθενούντων.

Ἄν δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀποβιώσεώς μου ἤθελον εὔρεθῆ ἄλλα τινα χρήματά μου, ἐξ ἐκείνων γινομένων τῶν ἐξόδων τῆς κηδείας μου καὶ λοιπῶν ἀναγκαιοτέρων ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαταγῶν μου, εὐκολώτερος θέλει πλησιάσω εἰς τὴν εἰδικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς Διαθήκης μου, εὐκολομένων τῶν προσόδων εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κτῆμα ὅπερ θέλει ἀγορασθῆ εἶναι ἐξ ἰδίων χρημάτων μου, ποτὲ οὐδεμίαν διοίκησιν δὲν δύναται νὰ ἀνακατωθῆ ἐν τῇ διαχειρίσει αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῆς διαθήκης μου, ἐχόντων δικαίωμα ἰδιοκτησίας ἀναλόγως ὅλων τῶν ἀγαθοεργῶν πέντε καταστημάτων, εἰς ἃ διατάττω νὰ μερίζηται ἡ πρόσοδος ἀναλόγως καὶ ἐτησίως.

Τοιαύτης οὔσης τῆς βουλήσεώς καὶ διαθέσεώς μου παρεκάλεσα καὶ τὸν σεβαστόν μοι πανιερώτατον ἅγιον Οὐγγροβλαχίας νὰ μαρτυρήσῃ τὴν κληρονομίαν μου διαθήκην, καθὼς καὶ ἄλλους εὐγενεστάτους ἀξιοί μου μάρτυρας, ἵνα ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὴν διὰ παντός.

1847, Μαΐου 7, ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ὁ Ἱεραπόλεως Νεόφυτος

Γεώργιος Φιλιππέσκος, Ἀλέξανδρος Φιλιππέσκος

Δημήτριος Ράκοβιτς, Νικόλαος Σούτσος, Ἀλέξ. Γκίκας

Δι' ὑπαγορεύσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ Πανιερότητος ἔγραψα τὴν παρούσαν Διαθήκην καὶ μαρτυρῶ, Σερδάρης Δ. Κοτρούτζης

Ἀντίγραφον ἔλαχθ' ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως ἐκ τῆς πρωτοτύπου διαθήκης.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1849

(Τ.Σ.) Ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος

Τριαντάφυλλος Δ. Πατοῦρος

Ὁ δοῖδιμος Ἱεραπόλεως ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον ἐν περὶκου ἔτος μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης του ταύτης, ἦτοι ἐν ἔτει 1848. Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν φιλογενῆ αὐτῆ βούλησιν ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης Κωνσταντῖνος Γρ. Σούτσος, μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου μεριμνήσας, ἠγόρασε δύο σημαντικὰ κτήματα, *Τσιγγανέσι* καὶ *Καλλινέσι* καλούμενα, καίμενα δ' ἐν τῷ νομῷ Μεσιζέλω τῆς Βλαχίας ¹.

Περὶ τοῦ κληροδοτήματος Ἱεραπόλεως καὶ τῶν ἀγορασθέντων δι' αὐτοῦ κτημάτων, καθὼς καὶ περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν ἀποσπῶμεν τὰς ἐξῆς εἰδήσεις, ἐκ τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑποβληθεισῶν λογοδοσιῶν τῶν πρυτάνεων τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Οὕτω ἐκ τοῦ τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1849 ἐκφωνηθέντος λόγου ὑπὸ τοῦ πρώην πρυτάνεως Φιλίππου Ἰωάννου μανθάνομεν, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον ἐπεχείρησεν ἅμα τῷ ἐπισυμβάντι ἐν ἔτει 1848 θανάτῳ τοῦ σειμηήστου Ἱεραπόλεως νὰ λάβῃ τὴν ἀναλογοῦσαν αὐτῷ μοῖραν τοῦ Κληροδοτήματος εἰς χρήματα, ἀλλὰ δὲν συγκατένευσαν εἰς τοῦτο οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς Διαθήκης, ἅτε ταύτης ῥητῶς καθοριζούσης ὅπως διὰ τοῦ καταλειπομένου Κληροδοτήματος ἀγορασθῆ κτήμα εὐπρόσδοτον, ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ὁποίου θὰ ἐλάμβανε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μερίδιον ².

1. Βλ. Λογοδοσίαν τοῦ πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἡρακλέους Μητσοπούλου τοῦ ἔτους 1865. Ἡ ἀξία τῶν κτημάτων τούτων καθ' ὃν χρόνον ἠγοράσθησαν ἀνήρχετο εἰς φρ. 150.000. Βλ. Λογοδοσίας τῶν πρυτάνεων τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου Φιλίππου Ἰωάννου, σ. 19. Κωνσταντ. Φρεαρίτου, σ. 26, Ἰωάννου Σούτσου, σ. 11 καὶ Εὐθυμίου Καστόρη (ἔτ. 1873), σ. 234.

2. Λόγοι ἐκφωνηθέντες τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1849 ὑπὸ τοῦ πρώην πρυτάνεως κ. Φιλίππου Ἰωάννου, παραδίδοντος εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ τὴν πρυτανείαν τοῦ Ὀθωνεῖου Πανεπιστημίου καὶ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ γαλλικοῦ κώδικος κ. Γ. Α. Μαυρεκερδάτου. Ἐν Ἀθήναις, 1849, σ. 19.

Τῷ 1852 ὁ τότε πρύτανης Σπυρίδων Πήλικας ἀνακοινοῖ, ὅτι ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρία τῆ λήξει ἀρχιερέως Ἱεραπόλεως Νεοφύτου Καμπάνη διὰ τῆς προθύμου συνδρομῆς τοῦ φιλογενεστάτου Ἰαροῦ κυρίου Ἀποστόλου Ἀρσάκη εἰσεπράχθη τὸ ἀνήκον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον μέρος ἀπὸ τοὺς τόκους τοῦ προπαραελθόντος ἔτους ἀνερχόμενον εἰς δρ. 2,462 : 20, ἧτοι ἐν 3λφ εἰσεπράχθησαν ἐκ τῶν τόκων τοῦ ἔτους ἐκείνου δρ. 12,311. Προσθέτει δὲ ὁ πρύτανης, ὅτι τοῦ λοιποῦ τὸ κληροδοτήμα τοῦτο, μεταποιηθὲν διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης κ. Κωνστ. Σούτσου θέλει δίδει κατ' ἔτος Κασσαροβασιλικὰ φλωρία 600, τὸ 1]5 τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον (τὰ δὲ 3]5 εἰς τὰ σχολεῖα Κορθίου, Μεσαρίας καὶ Κάτω Κάστρου τῆς Ἀνδρου). «Πιθανὸν ὅμως, ἐπιλέγει ὁ Πρύτανης, μὲ τὸν καιρὸν τὸ εἰσόδημα καὶ νὰ αὐξήσῃ»¹.

Τὸ ἐπιπὼν ἔτος ὁ πρύτανης Περικλῆς Ἀργυροπούλος ἀνεκοινοῦ, ὅτι « ὁ φιλογενῆς κ. Ἀρσάκης ἐπεμψε τὸ ἐνιαύσιον εἰσόδημα ἐκ φλωριῶν αὐστριακῶν ἐνενηκοντα δύο τοῦ ἐν Βλαχία κτήματος *Τσιγανέπη* καὶ *Καλλινέπη* (ἰο. *Τσιγανέσι* καὶ *Καλλινέσι*), ἀνήκοντος ὡς πρὸς τὸ ἐν πέμπτον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιερέως Νεοφύτου Ἱεραπόλεως »². Πληροφορίας δὲ λεπτομερεῖς περὶ τῶν κτημάτων τούτων τοῦ Κληροδοτήματος Ἱεραπόλεως βλέπει ἐν τῷ κατὰ τὸ ἔτος 1861 ἐκφωνηθέντι Λόγῳ τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Α. Πάλλη³.

Ὁ δὲ πρύτανης Κωνστ. Φρασίτης, ἐκθέτων τῷ 1864 τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα, πληροφορεῖ, ὅτι τὸ ἐν Βλαχία κτήμα *Τσιγανέσι* καὶ *Καλλινέσι*, ὅπερ ὁ αἰδιμος Ἱεραπόλεως ἐκληροδότησε, περιέχει καὶ σπουδαιότατον δάσος, ὅπερ ὡς εἰς θέσιν δύββατον καὶ ἀπόκεντρον

1. Λόγοι ἐκφωνηθέντες τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1852 ὑπὸ τοῦ πρώην πρυτάνεως Σπυρ. Πήλικα, παραδίδοντες τὴν πρυτανεῖαν τοῦ Ὁθωμανικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Περικλέους Ἀργυροπούλου, διαδεχομένου αὐτήν. Ἐν Ἀθήναις, 1853, σ. 2-3.

2. Δογοδοσία τοῦ πρυτάνεως Περικλ. Ἀργυροπούλου τοῦ ἔτους 1853—1854, σ. 18.

3. Λόγοι ἐκφωνηθέντες τῆ 1η Ὀκτωβρίου 1861 κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῶν Ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ὁθωμανοῦ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἰατρονομικῆς Α. Πάλλη, παραδίδοντος τὴν Πρυτανεῖαν, καὶ τοῦ καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων Κ. Ἀσωπίου, ἀναδεχομένου αὐτήν. Ἐν Ἀθήναις 1861, σ. 28-29.

κείμενον ὀλιγορεῖται καὶ οὐδεμία γίνεται ἐκμετάλλευσις αὐτοῦ. Κατωρθώθη ὁμοῦ ἐπὶ τέλους, λέγει ὁ πρύτανις, μετὰ διαφόρους διαπραγματεύσεις νὰ παρουσιασθῶσι τρεῖς μέχρι τοῦδε ζητοῦντες τὴν ὑλοτομίαν τοῦ δάσους τούτου καὶ προσφέροντες, ὁ μὲν 1000, ὁ δὲ 1300, ὁ δὲ 1500 φλωρία. Καὶ ἤθελον εἶναι περαιωμένη καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἔξακολουθεῖ ὁ πρύτανις, εἰάν δὲν συνέβαινον πρό τινος ἐν Βλαχία αἱ γνωσταὶ ἐκεῖναι πολιτικαὶ ταραχαί, αἱ ἐνοχοποιήσασαι διάφορα ἐπίσημα πρόσωπα, ἐν οἷς καὶ τὸν κ. Κωνστ. Σοῦτσον, οὗ ἡ σύμπραξις ἦν ἀπολύτως ἀναγκαία εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ὡς ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης τοῦ αἰοδίδμου Ἰεραπόλεως. Ἐλπίζομεν ὁμοῦ, ἐπιλέγει, ὅτι μετὰ τὴν δοθεῖσαν ἀμνηστειαν ὁ φιλογενὴς οὗτος ἀνὴρ θέλει ἐπισπεύσει τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐξ ἧς οὐδὲν ἄλλο πλέον ἐλλεῖπει ἢ ἡ ἐκτέλεσις¹.

Ἰκανὰς πληροφορίας μανθάνομεν περὶ τε τοῦ κτήματος, τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ καὶ ἄλλων λίαν ἐνδιαφερόντων τοῦ Κληροδοτήματος Ἰεραπόλεως καὶ ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως Μιλτ. Βενιζέλου ἐκφωνηθέντος τῷ 1867 λόγου. «Περὶ τοῦ Κληροδοτήματος τοῦ αἰοδίδμου Νεοφύτου, ἐπισκόπου Ἰεραπόλεως, ἐφρόντισα, λέγει ὁ πρύτανις, νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ ἀρχοντος μεγάλου λογοθέτου κ. Κωνστ. Γρηγ. Σούτσου, εἰς τὸν ὁποῖον περιῆλθε δυνάμει τῆς διαθήκης τοῦ αἰμνήστου Ἰεραπόλεως ἡ κληρονομικὴ διοίκησις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κτημάτων. Παρεκάλεσα τὸν κ. Σοῦτσον νὰ μοι χορηγήσῃ τὰς περὶ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ δάσους πληροφορίας. Ὁ κ. Σοῦτσος μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐγενοῦς προθυμίας μὲ ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ κτήματος πρόσοδος ἀποφέρει 11,000 μὲν γροσίαν ἐκ τῆς μισθώσεως καὶ 8,932 ἐκ τῶν τόκων τῶν ἀγροτικῶν χρεωγραφῶν, ἤτοι τὸ ὅλον γρόσια 19,932.

«Περὶ δὲ τοῦ δάσους μοι ἐξέθεσεν, ὅτι δὲν ἐπαρουσιάσθησαν εἰσέτι περιστάσεις συμφέρουσαι διὰ τὴν ἐπωφελῆ παραχώρησιν τῆς ὑλοτομίας, ἀλλ' ὅτι διεπραγματεύετο τὴν παραχώρησιν ὑπὸ τοὺς συμφερωτέρους ὄρους.

«Παρεκάλεσα τὸν κ. Σοῦτσον νὰ εὐαρεσθηθῇ νὰ μὲ ἐφοδιάσῃ μὲ ἀντίγραφα τῶν τίτλων, οἵτινες ἐξεδόθησαν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ. Ὁ κ. Σοῦτσος ἐπροθυμοποιήθη φιλοφρόνως νὰ μοι παραδώσῃ ἀντίγραφα

1. Λόγος τοῦ πρυτάνεως Κωνστ. Φραερίτου, Μέρος Α', ἐν Ἀθήναις 1864, σ. 26.

τῶν Ῥουμανικῶν τίτλων τῆς ἰδιοκτησίας μετὰ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν μεταφράσεως, τὰ ὅποια ἐπισυνάπτω ἐν τῇ περὶ αὐτῶν λογοδοσίᾳ μου. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα εἰσὶν ἐπικεκυρωμένα παρ' αὐτοῦ, φέρουσι δὲ καὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Γενικοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου τὴν ἐπικύρωσιν. Δι' αὐτῶν βεβαιοῦται ἡ πώλησις τῶν ῥηθέντων κτημάτων ὡς γενομένη εἰς τὸν κ. Κωνστ. Σούτσον, ἐνεργοῦντα ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ μακαρίτου ἀρχιερέως Νεοφύτου Ἱεραπόλεως. Τὰ πρωτότυπα τῶν τίτλων μένουσιν ἀναγκείας εἰς χεῖρας τοῦ κ. Σούτσου, ὡς διαχειριστοῦ τῶν ῥηθέντων κτημάτων, καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ υἱοῦ του Γρηγορίου δύνανται νὰ περιέλθωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς διαθήκης καὶ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καθ' ὅσον τὰ πρωτότυπα τῶν τίτλων χρησιμεύουσιν ἐνώπιον τῶν ἐγγχωρίων ἀρχῶν πρὸς ἀποροπήν καὶ διάλυσιν πάσης περὶ ὧν ἢ περὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων διαφορᾶς.

«Ὁ κ. Κ. Σούτσος ἐνησχολήθη καὶ ἐνασχολεῖται ἀνευδότης καὶ ἀποταξιαστικῶς εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ ὄλων τῶν ἀναφυσῶν διενέξεων πρὸς τοὺς χωρικοὺς καὶ πρὸς τὸν ἐνοικιαστήν, καὶ ἡ πείρα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁ χαρακτὴρ του ἐπιβάλλουσιν ὡς μέτρον καὶ καθήκοντος καὶ συμφέροντος τὴν ἀπόλυτον πρὸς τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν εὐθύτητα αὐτοῦ ἐμπιστοσύνην. Ἐμπνεόμενος ἐκ τῆς συναισθήσεως ταύτης, ἤρεκέσθη μετὰ τὰς δοθείσας μοι ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς ἀνδρὸς πληροφωρίας, νὰ παρακαλέσω αὐτὸν ἵνα προνοήσῃ ἐγκαίρως καὶ προσηκόντως πρὸς τῆς ἀποβιώσεώς του ὑπὲρ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τοῦ Πανεπιστημίου, ὧν ἡ διοίκησις περιέρχεται κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ ἀδιδίμου Ἱεραπόλεως εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ κ. Γρηγόριον Σούτσον, ὅστις, δυστυχῶς, εἶνε ἄτεκνος. Ληγούσης τοιούτου τρόπου τῆς διοικήσεως τῶν κτημάτων ἐν τῇ δευτέρᾳ γενεᾷ τῆς οἰκογενείας του, ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐξασφαλισθῇ, συνεννοούμενος μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ὅπως νομίμῃ καταλληλότερον τὰ συμφέροντα τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποβιώσεώς των κατὰ πάσης ἐνδεχομένης παραγνωρίσεως ἐκ μέρους ὀποιωνδήποτε. Ὁ κ. Σούτσος μὲ ἐβεβαίωσεν, ὅτι θέλει λάβει περὶ τούτου τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν»¹.

Ἔτι δ' ὁρθῶς ἔκριεν ἐν τῇ διαθήκῃ του ὁ ἀδιδίμος Ἱεραπόλεως, οὐ μόνον ὁ γραικὸς εὐπατριδὴς Κωνστ. Γ. Σούτσος, ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς

1. Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ κς' Νοεμβρίου 1861 ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως Μιλτιάδου Βενιζέλου. Ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 105—7.

αὐτοῦ Γρηγόριος Κ. Σούτσος, ἅγιος τοῦ πατρὸς ἀναδειχθείς, μετὰ σπα-
~~ρίας ἀνιδιοτελείας καὶ μετὰ δημοσκευικῆς ὄντως εὐλαβείας ἐπέτελες~~
 καθ' ἅπαντα τὸν μακρὸν καὶ ἔμπλεων εὐποιίας βίον του τὰ τῆς δια-
 θήκης Ἱεραπόλεως, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀειμνήστου
 ἱεράρχου, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ μοναδικὴν ἴσως ἐν τοῖς συγχρό-
 νοις τούτοις καιροῖς ἀρετὴν ἐπιδεικνύων καὶ μέρος ἀκόμη τῆς ἰδίας
 περιουσίας του διέθεσεν, ὅπως τὰ εἰσοδήματα ταύτης καρποῦται πρὸς
 ἀμοιβὴν τῶν κόπων του ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του μέλλων νὰ διαχει-
 ρίζεται τὸ Κληροδότημα Ἱεραπόλεως, ἀποδείξας οὕτως ἑαυτὸν ἀντά-
 ξιον τῆς περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἀγαθῆς γνώμης τοῦ ἀειμνήστου Ἱερα-
 πόλεως, γράφωντος ἐν τῇ διαθήκῃ του, ὅτι καθιστᾷ ἐκτελεστὴν ταύ-
 τῆς τὸν Κωνσταντῖνον Γρ. Σούτσον, ἐξειδικασμένην ἔχων ὑπόληψιν καὶ
 εἰς τὸν υἱόν του Γρηγόριον Κ. Σούτσον, οὕτινος ἐγνώριζεν, ὡς ἐπὶ
 λέξει γράφει, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἀρετὰς του».

Ἴδου τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Γρη-
 γορίου Κ. Σούτσου :

*Μετάφρασις ἀποσπάσματος
 Διαθήκης Γρηγορίου Κ. Σούτσου*

« . . . Ἐχων ὅπ' ὄψιν ὅπως τιμῶμαι τὸ ὄνομα, ἐπερ φέρω, διεξήγαγον
 μετὰ πολλῶν κόπων καὶ θυσιῶν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Διαθήκης Ἱεραπόλεως,
 ἐξακολοθῶν μετὰ τὸν μακαρίτην πατέρα μου νὰ ἀξάνω τὴν περιουσίαν
 διὰ τῆς βελτιώσεως τοῦ κτήματός. Δέον δὲ ἵνα εἰς ἐκ τῆς οἰκογενείας
 ἐξακολοθῆσθαι διεξάγωμαι τὴν ἐν λόγῳ ὑποχρέωσιν, συμφώνως πρὸς τὴν
 Διαθήκην Ἱεραπόλεως. Ὅπως δ' ἐπιβρῶν ἕκ μέρους μου τοῦτον δια-
 τάσω, ἵνα ἡ ἀπεθήκη τῶν γεννημάτων, ἣν ἔχω εἰς τὸν λιμένα Βραΐλας,
 καθὼς καὶ ἡ οἰκία μου τῆς Βραΐλας, με δ, τι συνέχεται μετ' αὐτῆς, δίδῃς
 Παλαιᾶς Σχολῆς, ἐπισθεν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, δοθῶσιν ἐπίσης τῷ Γρη-
 γορίῳ Κ. Σούτσῳ, κληροδόχῳ μοι, ὅπῃ παράγραφον I, πρὸς ὃν ἐπιβάλλω
 τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας Ἱεραπόλεως, συμφώνως πρὸς τὴν Διαθήκην,
 καὶ ἐπειδὴ εἶτος εἶνε ἀνήλικος νὰ ἐνασχοληθῇ ὁ ἕλιος πατήρ αὐτοῦ
 Κωνσταντῖνος Δ. Σούτσος, δεῖς ἐνόςῃ διοικεῖ τὴν περιουσίαν Ἱεραπό-
 λεως νὰ καρποῦται τὸ κληροδότημα τοῦτο, ἦτοι τὴν ἀποθήκην μου καὶ
 τὴν οἰκίαν μου Βραΐλας».

» Ἐν Σινάϊ, 1890 Ἰουλίου 80
 » (ὑπογρ.) Γρηγόριος Κ. Σούτσος

Ἐπολογίζεται διὰ τὸ Κληροδόμημα τοῦτο τοῦ σεπτοῦ ἱεράρχου, ἀφ' ἧς ἤρξατο λειτουργοῦν, ἦτοι πρὸ ὀγδοηκονταετίας περίπου, ἀπέφεραν ὑπὲρ τῶν σχολείων τῆς νήσου Ἄνδρου ὑπὲρ τὸ ἕν ἑκατομμύριον δραχμῶν, καθ' ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν τὸ εἰσόδημα τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς μεγάλου δάσους εἶχε πολλαπλασιασθεῖ.

Τὸ σεπτὸν ὄνομα τοῦ Νεοφύτου Ἱεραπόλεως, δικαίως τὴν ὑστεροφημίαν κτησαμένου καὶ μετὰ θάνατον ἐπιζήσαντος, εὐλόγως εἶνε χρυσοῖς γράμμασι κεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου στυλοβάτου, ὅστις ἐγείρεται κατὰ τὴν κεντρικὴν εἴσοδον τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνωθεν τῆς μεγάλης κλίμακος αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μαρμαρίνου στυλοβάτου, τῆς πατρίδος εὐγνωμονοῦσης, εἶνε γεγλυμμένα καὶ τὰ ἄλλα ὀνόματα τῶν ἀοιδιμῶν εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τῆς εὐεργεσίας ἐκάστου. Τὸ τοῦ Νεοφύτου Ἱεραπόλεως εἶνε 28ον, ἀκριβῶς μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ βαρῶνου Γ. Σίνα.

Εἰκὼν δ' ἐκ τοῦ πραγματικοῦ τοῦ ἀοιδίμου ἱεράρχου σφύζεται εἰς τὴν ἐν Κορθίῳ Σχολῆν τῆς Ἁγίας Τριάδος (Σχολῆν Σκαζῆ), ἧτις ἐπὶ μακρὰ; δεκαετηρίδας συνετηρεῖτο ἐκ τοῦ Κληροδοτήματος Ἱεραπόλεως. Ἡ εἰκὼν εὐρέθη παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ Σεργάρη¹ ἐν Βουκουρεστίῳ, ὅθεν προφρόνως ἀπεστάλη εἰς τὴν Σχολὴν Κορθίου. Ἐκ ταύτης δὲ μικρᾶ; οὔσης ἐξωγράφισεν τὴν ἐν τῇ Σχολῇ ἀνακειμένην ἐν μεγάλῳ σχήματι προσωπογραφίαν ὁ κακῇ μοίρᾳ προῶρος; ἐκλιπὼν διακεκρυμμένος ἐκ Κορθίου τῆς Ἄνδρου καλλιτέχνης Ἐμμανουὴλ Κουμέλης. Ἡ δ' ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἄνδρου ὠκυπέτου ζωγράφου Βασιλείου Μητύλια γραφεῖσα εἰκὼν, ἧτις ἀνάκειται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου Ἄνδρου, εἶνε ὅλως φανταστικῆ.

Καὶ ταῦτα μὲν διὰ βραχέων τὰ κατὰ τὸν ἀοιδίμον Νεόφυτον Κμπάνην, ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως, οὐκ ἂν ἢ μετὰ σπανίας ἀπαρτηρῆσαι φιλαλληλῶν καὶ αἰ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας ἐν τῇ γενεατερίᾳ αὐτῷ μεγάλοι ἐμπρακτοὶ θυσαί εὐλόγως ἀπεθανάτισαν αὐτόν, καταστήσασαι ἄλλοτον ἔσασί καὶ ἀγήρω τὴν μνήμην αὐτοῦ εἰς τὴν

1. Σεργάρης Δ. Κορσούτζης ὀνομάζετο ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ γράψας τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνήστου Ἱεραπόλεως. Ἀναμφιβόλως δ' ἀπόγονος τούτου ἦν ἢ ἐν Βουκουρεστίῳ οἰκογένεια Σεργάρη, παρ' ἧ σάφεται ἢ ἀρχέτυπος προσωπογραφία τοῦ ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, καθὼς καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις διευθυντὴς τῆς γνωστῆς κλινικῆς ἰατρῆς κ. Σεργάρης.

εὐγνώμονα συνείδησιν τῶν τε συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων.
 Ἄλλ' ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι, πλὴν ἑλαχίστων ἑξαιρέσεων, πάντες σχεδὸν οἱ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰῶνων ἀναδειχθέντες ἐξ Ἀνδρου κληρικοὶ, ἀνώτεροί τε καὶ κατώτεροι—καὶ εἶνε πάμπολλοι οἱ τοιοῦτοι, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐν λεπτομερεῖα ἐξιοτοριῦμεν—βεβαίως μὲν ἐν οὐχί ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰεραπόλεως, ἀλλ' οὐχ ἦτιον προσφρόνως συνέδραμον, ἕκαστος ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων, ὑπὲρ τε τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγενήσεως οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς πληρώσεως τῶν ὀλικῶν ἀναγκῶν τῆς τε κοινῆς καὶ ἰδιαιτέρας πατρίδος, ἔνιοι δὲ μάλιστα τούτων οὐδαμῶς ὤκνησαν νὰ προσφέρωσι καὶ ἑαυτοὺς ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμόν τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἰδεωδῶν.

Τὸν ἀντίποδα τῶν ἐνθέων τούτων μυσταγωγῶν, καταλεγόμενος μεταξὺ τῶν ἑλαχίστων ἀξίων κολασμοῦ ἑξαιρέσεων, ἀπετέλεσεν ὁ σύγχρονος ἀριβῶς τοῦ ἀοιδίμου ἐπισκόπου Ἰεραπόλεως καὶ ἐν Μολδοβλαχίᾳ ὡσαύτως ἐγκαταβιώσας βαθύπλουτος ἀρχιμανδριτῆς Χρῦσανθος ὁ Πενέτης, γεννηθεὶς μὲν ἐν Ἀμμωνακλείῳ τοῦ Κορθίου, τελευτήσας δὲ πρὸ ὀγδοηκονταετίης περίπου ἐν Ἰασῳ. Εὐφυῆς καὶ ἐπιτήδειος ὢν ὁ ἀρχιμανδριτῆς Χρῦσανθος Πενέτης ἠδυνήθη νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἐν Μολδοβλαχίᾳ ἐπιρροήν καὶ νὰ ἀποθησαυρίσῃ πλοῦτον μέγαν, ὑπερβαίνοντα τὰς 100 χιλιάδας φλωρίων, ὧς ἕξαρχος ἐκεῖ τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἄλλ' οὐδέποτε ἔμεριμνησεν ὅπως τὸν ὑπέρμετρον τούτον πλοῦτον, ἢ μέρος καὶν αὐτοῦ, διαθέσῃ ὑπὲρ οἰωνδήποτε ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, μιμούμενος τὸν συμπολίτην του ζείμνηστον Ἰεραπόλεως, ἀλλὰ διήγε βίον Σαρδαναπόλου, εἰς λουκουλικὴν τράπεζαν καὶ ἄλλας ὕλικὰς ἀπολαύσεις τὴν ἐπὶ τῆς γῆς εὐδοσιμονίαν περιορίζων. Τὸ εὐγενὲς τοῦ ἀοιδίμου ἐπισκόπου Ἰεραπόλεως παράδειγμα, εἰς παντοίας καθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑποβαλόντος ἑαυτὸν στερήσεις, ἵνα ὅσον ἔνεστι πλείονα ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ φωτισμοῦ τῆς γενετέρας του καταλείπῃ, οὐδαμῶς ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Χρῦσανθον Πενέτην, καὶ περ ζῶν ὑπῆρξεν ὁ ἀνὴρ δαψιλέστατος εἰς γενναίας ὑποσχέσεις, διὰ καὶ ὁ βασιλεὺς Ὄθων, τῇ μεσολαβήσει τοῦ γερούσιαστοῦ Μιχαὴλ Καίτη, εἶχεν ἀπονείμει πρὸς αὐτὸν ὅπως ὑποκαύσῃ τὴν φιλοπατριάν του ἀνώτερον παράσημον, σπανιώτατα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπονεμύμενον, τὸν Σταυρὸν τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτήρος.

Βαβαίως οὔτε ἡ πατρις, οὔτε ἡ θρησκεία ἀπαιτεῖ στοικὴν ἀπάθειαν, οὔτε σκληραγωγίαν ἀσκητικὴν, ὡς ὑπέβαλεν ἐαυτόν, καὶ περ δεινῶς πάσχων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸ ἔσχατον ἔτι γῆρας, χάριν εὐγενοῦς ἰδεώδους ὁ ἀειμνηστος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως, οὐδ' ἀπαγορεύει ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις τιμᾶς καὶ προεπούσας εἰς τὴν τοῦ ἱεροῦ ὑπουργήματος σεμνότητα. Δείλαιος ὄμως καὶ ἐλεεινὸς ἐλέγχεται ὁ θησαυρίζων ἀργύριον καὶ χρυσίον χάριν ἀπλῆς καὶ κακῶς νοουμένης δυνάμεως, δόξης καὶ τιμῆς, καθ' ὅσον καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος ὢν, οὔτε ἐπίσταται ποῦ κυρίως ἐνοικεῖ ἡ δόξα ἢ ἀληθής, οὐδ' ἐννοεῖ ὅτι ψυχῶν εὐγενῶν ἔρως εἶνε ὁ ἔρως τῆς μετὰ θάνατον δόξης, οὐκ ἄνευ ἀναισθητοῦσι μόνον οἱ ἀνδραπωδέστατοι.

Ἐν Ἄνδρῳ Ἰουλίου μεσοῦντος 1924

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ